

Haldättäs iävtuttäs ovdâskoodán laahân škovlâlâš- já uáppehuolättâslaavâ, tiervâsvuotâhuolättâslaavâ sehe ollâškovlâuáppei uápputiervâsvuotâhuolättâsâst adelum laavâ 6 § nubástutmist

IÄVTUTTÂS VÄLDUÁŠÁLIH VAIGUTTÂSAH

Iävtuttâsâst iävtuttuvvojei nubástittem náálá škovlâlâš- já uáppehuolättâslaahâ, tiervâsvuotâhuolättâslaahâ sehe ollâškovlâuáppei uápputiervâsvuotâhuolättâsâst adelum laahâ. Iävtuttâs lahtoo sosiaal- já tiervâsvuotâhuolättâs udâsmitmân, mast sosiaal- já tiervâsvuotâpalvâlus ornimovdâsvástádâs sirdoo kieldâin pyereestvaijeemkuávloid. Škovlâlâš- já uáppehuolättâslaahâ sehe tiervâsvuotâhuolättâslaahâ iävtuttuvvojei taan keezild nubástittem náálá nuuvt, ete motomeh njuolgâdusah târkkilistojeh västidiđ sosiaal- já tiervâsvuotâhuolättâs udâsmittem. Iävtuttum nubástusâiguin viggoo visâsmittiđ sierâ haldättâhtaasij koskâsii ohtsâšpargo uáppuhuolättâsâst. Párnâi já nuorâi priivaateellim já persovntiäđui syeji iävtuttuvvoo pyeredem náálá târkkilistmâin njuolgâdusâid, moh kyeskih ohtâvuodâ väldimân uáppuhuolättâspalvâlussâid, uáppuhuolättâs registerâid já persovntiäđui kiedâvušmân sehe uáppuhuolättâspalvâlusâin hamâšum tiäđui syeligâsâst tolâmân. Tiervâsvuodâ já pyereestvaijeem lâjádâs sehe Máttááttâshaldättâs ovdâsvástádâsah uáppuhuolättâs stivrimist já oovdedmist iävtuttuvvojei târkkilistem náálá. Tiervâsvuotâhuolättâslaahân iävtuttuvvoo lasettiđ uđđâ ceehi uáppuhuolättâspalvâlusâin, mast eereeb iärrâs torvejuuččij uáppuhuolättâspalvâlusâi al-dapalvâlusprinsiip. Uáppuhuolättâspalvâlusâi siskâldâssâid iä iävtuttuu nubástusah.

Laavah láá uáivildum puáttiđ vuáimán 1 peeivi uđđâivemáánu 2023. Kuittâg škovlâlâš- já uáppehuolättâslaavâ 16 § nubástus lii uáivildum puáttiđ vuáimán 1 peeivi uđđâivemáánu 2022.

SISKÁLDÂS

IÄVTUTTÂS VÁLDUÁŠÁLIH VAIGUTTÂSAH	1
4 Iävtuttâsah já tai vaiguttâsah.....	3
4.2 Válduášáliih vaiguttâsah.....	3
7 Detaljliih vuáđustâsah.....	3
7.1 Škovlâlâš- já uáppehuolâttâslaahâ	3
LAHÂIÄVTUTTÂSAH	6
škovlâlâš- já uáppehuolâttâslaavâ nubástutmist.....	6

4 Iävtuttásah já tai vaiguttásah

4.2 Válduášáliih vaiguttásah

Kielâliih vaiguttásah

Sosiaal- já tiervâsvuotâhuolâttâs udâsmitmist ornimovdâsvástádâs sirduuččij Laapi pyereestvaijeemkuávlun sämmilij päikkikuávlun kieldâin. Taah láá Iänuduv, Aanaar já Uejuuvâ kieldah sehe uási Suáđikylá kieldâ kuávlust. Lasseen Laapi pyereestvaijeemkuávlun ornimovdâsvástádâsân sirduuččii päikkikuávlust tuáimee Laapi pyecceetipšopirrâduv já Laapi sierânâshuolâttâspirrâduv pargoh. Säämi kielâlaahâ lii iävtuttum nubástuttid nuuvt, ete Laapi pyereestvaijeemkuávlun lasettuuččij laahâ heiviittemsuárgán kullee virgeomáháid. Návt visásmittuuchčij, ete sämmilij kielâliih vuoigâdovuodâh siäiluuchčii sosiaal- já tiervâsvuotâhuolâttâs ornimovdâsvástádâs sirduudijn kieldâin pyereestvaijeemkuávluid (tärhibeht HE 241/2020 vp, s. 414–416).

7 Detaljliih vuádustásah

7.1 Škovlâlâš- já uáppeehuolâttâslaahâ

13 b §. *Kuávlulâš uáppuhuolâttâsvuávám.* Ceehi 1 moomeent miel pyereestvaijeemkuávlust kolgâččij lede váldustivrâpajasaš kuávlulâš uáppuhuolâttâsvuávám, mii tuhhiittuuchčij pyereestvaijeemkuávlun kuávluváldustiivrâst. Pyereestvaijeemkuávlun ovdâsvástádâsân ličij huolâttid tast, ete kuávlulâš uáppuhuolâttâsvuávám rahtuuchčij ohtsâšpargoost kuávlun kieldâiguin sehe táárbu miel eres máttááttâs já škovlim uárnejeejei ovdâsteijeiguin. Vuávám kolgâččij iävtuttum 14 a § 3 moomeent 3 uási miel valmâštállâd já táárbu miel tärhistid kuávlulii uáppuhuolâttâs ohtsâšpargojuávhust.

Ceehi 2 moomeent miel kuávlulâš uáppuhuolâttâsvuávám kolgâččij siskeldid uáppuhuolâttâspalvâlusâi kuávlulii olâšuttem mittomeerijd já kuávdâš prinsiipijd (*uási 1*), vuávám pyereestvaijeemkuávlun já kieldâi koskâsii ohtsâšpargo ornimist uáppuhuolâttâs ubâlâšvuodâ olâšuttem várás (*uási 2*), pyereestvaijeemkuávlun kuávlust leijee máttááttâs já škovlim uárnejeejei almottem arvâlusâid uáppuhuolâttâspalvâlusâi ubâlii táárbus (*uási 3*), vuávám uáppuhuolâttâspalvâlusâi naavcâi čuosâtmist (*uási 4*), tooimâid kuávlulii uáppuhuolâttâsvuávám olâšuttem já čuávum várás (jieškoocceem) (*uási 5*) sehe taan laavâ 13 a §:st uáivildum kieldâi uáppuhuolâttâsvuávámijn almonâm já eres tarbâšlijd tooimâid (*uási 6*).

Kuávlulâš uáppuhuolâttâsvuávámân kirjejuuchčii pyereestvaijeemkuávlun kuávlust soppum vuávâlâšvuodâh uáppuhuolâttâs ubâlâšvuodâ olâšuttem várás. Vuávámist kolgâččii almonid ovdâmerkkân kuávlun uáppuhuolâttâsât västidejee uásipeleh já sii ovdâsvástádâsah, soppum ohtsâšpargaráhtuseh já vuávâlâšvuodâh uáppuhuolâttâs siärvuslii sehe ohtâgâskuáhtâsii pargo vuávámân, olâšutmân já árvuštálmân sehe pijssájeeje tiätulonottem visásmitmân kieldâi já pyereestvaijeemkuávlun kooskâst. Kuávlulâš uáppuhuolâttâsvuávám siskeldiij pyereestvaijeemkuávlun kuávlust leijee máttááttâs já škovlim uárnejeejei almottem arvâlusâid uáppuhuolâttâspalvâlusâi ubâlâštáárbus. Ubâlâštáárbus arvâlusâin huámâsuuchčii škovlâlâš- já uáppeemeerij

lasseen sierâahasij já sierâ tuávain puáttee škovlâlij já uáppei arvâlum torjuu táarbu mulsâšuddâm sehe uáppoid já oppâlájádâssiärvusâid lahtojeejje tiäduh. Pyereestvaijeemkuávlv tarbâšičij kuávlus kieldâi arvâlus uáppuhuolâttâspalvâlusâi táarbust, vâi tot puáhtá vuávâd uáppuhuolâttâspalvâlusâi naavcâi čuosâtem škovlâlij já uáppei táarbu miel. Oppâlájádâsâi tileh sehe škovlâlij já uáppei torjuu táarbu mulsâšudeh, mon tiet pyereestvaijeemkuávlv sehe kieldah kolgâččij porgâd juátkoo ohtsâšpargo siärvuslii pargo sehe škovlâlij já uáppei pijssâjeijee torjuu visâsmittem vâras. Kuávlulii uáppuhuolâttâsvuávâmist kolgâččii almonid ucemustáá uáppuhuolâttâs naavcâi čuosâtem prinsiipeh já vuávâlâšvuodah sehe tuárvi kuhes ääigi vâras rahtum reesuursvuávâmist. Vuávâmist kolgâččij kirjiđ meiddei kuávlust soppum vuávâlâšvuodâid já toomâid kuávlulii uáppuhuolâttâsvuávâmist olâšuttum vâras sehe ton mittomeerij já toomâi olâšume čuávum vâras. Návť pyereestvaijeemkuávlv kuávlust puávtáččij olâšuttid jieškocceem. Kuávlulâš uáppuhuolâttâsvuávâmist kolgâččij meiddei siskeldittid kirjijimij škovlâlâš- já uáppeehuolâttâslaavâ 13 a §:st uáivildum kieldâi uáppuhuolâttâsvuávâmist almonijee sehe eres máhđulij uáppuhuolâttâs ubâlâšvuodâ ovdemtáarbuin sehe vuávâmist ovdemtárboid västidmist.

Ceehi 3 moomeent vuáđuld kuávlulii uáppuhuolâttâsvuávâmist kolgâččij lahted pärnâisuo- jâlemlaavâ (417/2007) 12 § 3 momentist uáivildum kuávlulâš pärnâi já nuorâi pyereestvaijeemvuávâmist. Koččâmuš ličij siämmáálágân kenigâšvuodâst, mon miel kieldâ kolgâččij lahted kieldâ uáppuhuolâttâsvuávâmist kieldâ pärnâi já nuorâi pyereestvaijeemvuávâmist. Tienuuvť sehe pyereestvaijeemkuávlv já kieldâ uáppuhuolâttâsvuávâmist lohtuuččii pärnâi já nuorâi pyereestvaijeemvuávâmist. Kuávlulij pärnâi já nuorâi pyereestvaijeemvuávâmist uáppuhuolâttâsvuávâmist čonnuuččij pyereestvaijeemkuávlv strategia- já ekonomia-arvâlusprosesân.

14 a §. *Kuávlulâš uáppuhuolâttâs ohtsâšpargojuávkku.* Ceehi 1 momentist asáttuuččij, ete pyereestvaijeemkuávlv kolgâččij oovťast kuávlus kieldâiguin hammid kuávlulii uáppuhuolâttâs ohtsâšpargojuávhu (ohtsâšpargojuávkku). Pyereestvaijeemkuávlv uáppuhuolâttâspalvâlusâin västideijee uásipeeleest ličij ovdâsvâstâdâs ohtsâšpargojuávhu čokkimist já toimâmist. Pyereestvaijeemkuávlv kalga ornid uáppuhuolâttâspalvâlusâid kuávlustis leijee oppâlájádâsâid, nuuvť ete tot kalga väldid huámâšumân puoh jieijâs kuávlv kieldâi táarbuid já uáinuid uáppuhuolâttâspalvâlusâid ornidijnis. Ko koččâmuš ličij uáppuhuolâttâs ubâlâšvuodâst, pargo kolgâččij porgâd pyereestvaijeemkuávlv já kieldâi ohtsâšpargon. Mitto- meerrin lii visâsmittid pijssâjeijee ohtsâšpargo já vuáruvaiguttâs, ko puátteevuodâst uáppuhuolâttâs ubâlâšvuodâ ornim lii juohhum kyevť sierâ haldáttáhtâási kooskân.

Ceehi 2 moomeent miel ohtsâšpargojuávhu puávtáččii lede ovdâstum 1 momentist mainâšum uásipelij lasseen eres máttáattâs já škovlim uárnejeejeh, vyeliahasij vanhimij já huolâtteijei sehe uáppei ovdâsteijeh já eres ohtsâšpargojuávhu. Moomeent tiptáččij ohtsâšpargojuávhu čuákân piejâm miäruštállâm kuávlulij táarbu miel. Ko uási uáppuhuolâttâspalvâlusâi kevťein láá vyeliahasiij, meiddei vanhimij já huolâtteijei ovdâstem ohtsâšpargojuávhu čuákânpiejâmist ličij máhđulâš. Pyereestvaijeemkuávlv já ton kuávlv kieldah puávtáččii sooppâd čuákânpiejâmist oovťast eres tuáimeiguin.

Ceehi 3 moomeent miel ohtsâšpargojuávhu pargon ličij ovdedid já heiviittid uáppuhuolâttâs oovťast kuávlulâst (*uási 1*). Ohtsâšpargojuávhu sovâččii kuávlust heiviittum náálá ohtâsijn vuávâlâšvuodâin já toimâmvuovij uáppuhuolâttâspalvâlusâi vuávâmist, olâšuttum já ärvuštállâm vâras. Tot uázuuččij meiddei miäradâsâs miel sooppâd ohtâsijn vuávâlâšvuodâin kuávlustis. Kieldâi maangâsuárgâsiij uáppuhuolâttâs stivrimjuávhu västididčii ain uáppuhuolâttâs vuávâmist, oovdedmist já ärvuštálmist kieldâkuáhtâsvâst.

Ohtsâšpargojuávhu pargon ličij meiddei čuávum, ete uáppuhuolâttâs palvâlusah toimâččii ohtsâšpargoost máttáattâstoimâin, sosiaal- já tiervâsvuotâhuolâttâs palvâlemvuáhâduvâin sehe

eres pärnái já nuorái palvâlusâiguin (*uási 2*). Koččamuš ličij uáppuhuolâttâspalvâlusâi sehe siärvuslii uáppuhuolâttâs ulmemiäldásii ohtsâšpargo čuávumist.

Ohtsâšpargojuávkku kolgâččij valmâštállâđ já táárbu mielđ tärhistiđ laavâ 13 b §:st uáivildum kuávlulii uáppuhuolâttâsvuávám pyereestvaijeemkuávlv kuávluvâldustiivrân (*uási 3*). Njuolgâdussâin visâmittuuččij, ete pyereestvaijeemkuávlv porgâččij tuárvi ohtsâšpargo kuávlv kieldâiguin ovdil mainâšum vuávám ráhtidijnis. Lasseen tast ličij ovdâsvástádâs kuávlulii uáppuhuolâttâsvuávám täärhistmist. Tánávt tot kolgâččij porgâdijnis árvuštállâđ tuárvi vuávám ääigitâsâšvuodâ já peividemtáarbuid. Tot puávtâččij iävtuttiđ pyereestvaijeemkuávlv kuávluvâldustiivrân jiešráđálávt kuávlulii uáppuhuolâttâsvuávám tärhistem.

Ohtsâšpargojuávkku kolgâččij lasseen huolâttiđ eres toos sierâ adelemnâál pargoin (*uási 4*). Taat kuáđâččij máhđulâšvuodâ ovdediđ ohtsâšpargojuávhu tooimâid. Pargoid kolgâččij kuittâg adelid sierâ jo-uv aasâtmâin ääšist sierâ tâi talle ovdâmerkkân nuuvt, ete ohtsâšpargojuávkku suáppâ uđđâ pargoin eres tuáimeiguin. Meiddei pyereestvaijeemkuávlv kuávluvâldustivrâ uázuččij ohtsâšpargojuávkun pargoid.

LAHÄIÄVTUTTÄSAH

1.

Laahâ

škovlâlâš- já uáppehuolâttâslaavâ nubástutmist

13 b §

Kuávlulâš uáppuhuolâttâsvuávám

Pyereestvaijeemkuávlust kolgâččij leđe váldustivrâpajasaš kuávlulâš uáppuhuolâttâsvuávám, mii tuhhiittuvvoo pyereestvaijeemkuávlulâš kuávluváldustiivrâst.

Kuávlulâš uáppuhuolâttâsvuávám kalga siskeldid:

- 1) uáppuhuolâttâšpalvâlusâi kuávlulii olâšuttem mittomeerijd já kuávdâš prinsiiijd;
- 2) vuávám pyereestvaijeemkuávlulâš já kieldâi koskâsii ohtsâšpargo orniimist uáppuhuolâttâš ubâlâšvuodâ olâšuttem várás;
- 3) pyereestvaijeemkuávlulâš kuávlust leijee máttááttâš já škovlim uárnejejei almottem arvâlusâid uáppuhuolâttâšpalvâlusâi ubâlâštáárbust;
- 4) vuávám uáppuhuolâttâšpalvâlusâi naavcâi čuosâtmist;
- 5) tooimâid kuávlulii uáppuhuolâttâsvuávám olâšuttem já čuávum várás (*jieškocceem*); sehe
- 6) taan laavâ 13 a §:st uáivildum kieldâi uáppuhuolâttâsvuávámijn almonâm já eres tarbâšlijd tooimâid.

Taan ceehist uáivildum uáppuhuolâttâsvuávám kalga lahteđ párnâisuojâlemlaavâ (417/2007) 12 § 3 momentist uáivildum kuávlulâš párnâi já nuorâi pyereestvaijeemvuávámân.

14 a §

Kuávlulâš uáppuhuolâttâš ohtsâšpargojuávkku

Pyereestvaijeemkuávlulâš kalga oovtâst kuávlust kieldâiguin hammiđ kuávlulii uáppuhuolâttâš ohtsâšpargojuávhu (*ohtsâšpargojuávkku*).

Ohtsâšpargojuávhus pyehtih leđe ovdâstum 1 momentist mainâšum uásipelij lasseen eres máttááttâš já škovlim uárnejejeeh, vyeliasij vanhimij já huolâttejei sehe uáppei ovdâstejeeh já eres ohtsâšpargojuávhu.

Ohtsâšpargojuávhu pargon lii:

- 1) ovdedid já heiviittid uáppuhuolâttâšpalvâlusâid oohân kuávlulávt;
- 2) čuávum, ete uáppuhuolâttâšpalvâlusah tuáimih ohtsâšpargoost máttááttâstoimâin, sosiaal- já tiervâsvuotâhuolâttâš palvâlemvuáhâduvâin sehe eres párnâi já nuorâi palvâlusâiguin;
- 3) valmâštállâđ já táárbu mielđ tärhistid laavâ 13 b §:st uáivildum kuávlulii uáppuhuolâttâsvuávám pyereestvaijeemkuávlulâš kuávluváldustiivrân; sehe
- 4) huolâttid eres toos sierâ adelemnâál pargoin.